

JELENA BAČIĆ
ALIMPIĆ

Kazna — KNJIGA DRUGA
za GREH

KNJIGA USPOMENA

■ Laguna ■

Copyright © 2016, Jelena Bačić Alimpić
Copyright © ovog izdanja 2016, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Sadašnjost vidim kao u daljini, a prošlost mi se
pretvara u stvarnost.*

Johan Wolfgang Gete

Priznajem da sam živela. Kao sećanje. Okamenjeno. Stvrdlo, kao truplo bola na dnu mog stomaka. Ponekad ne mogu da pričam, da pronađem glas. Imam više sećanja nego vremena. Pregršt uspomena. Zato pišem ovu knjigu. Da sećanja ne nestanu, u prah se ne pretvore. Da ne otupim. Da ne zaboravim...

Posle svih ovih godina, ponekad se zapitam da li sam ga zaista toliko volela. Jesam. Mnogo sam patila zbog njega. Ali u tom životu koji se u sećanje pretvorio bilo je nečeg ponižavajućeg i sramnog. Najčešće se setim majke i njenih reči koje su mi u prošlom životu zvučale kao opomena, a danas znam da su bile istinite koliko je istinito i moje postojanje bez njega. „Ukrasti jednu ljudsku dušu je greh“, govorila je. Od mene su bežale godine, ali ja od njih nisam mogla pobeći.

Ne verujem suzama. Nekada sam mislila da one ozdravljuju, pomažu da bol umine. Ipak, bol ne trpi suze. On je nem. Bez suza i bez reči. Bol je zaustavio moje suze

kojima sam natapala toplu ravničarsku zemlju kad sam onomad otišla sa imanja Ercegovih. Zauvek, da se nikada ne vratim. A onda se pojavio strah. U kosti mi se uvukao. I premda sam se protiv njega svim silama svog bića borila, ni do današnjeg dana nije me napustio. Samo je mrznuo u samoći moje duše. A promrzli su u stanju da ranije shvate one koji za zagrljajem žude. Zatvorila sam svoja osećanja u kovčeg sećanja i izdigla se iznad bola i očaja. Koračala sam dalje kroz život hladna, trezvena, gotovo ravnodušna. Pa ipak sam čekala. Čekala sam da se dogodi čudo, da mi se vrati prošli život, ožive uspomene. Čekala sam kao na prisilnom radu od kog me je sam Bog spasao, sa ovozemaljskom urednošću, odlučnošću i ponekim trenutkom očaja. Još se nadam čudu, molim za ono što ne znam, izgubljena u zamci čekanja i nadanja. To je užasno naprezanje duše koja u ustima godinama sakuplja svu gorčinu.

Ni danas ne bih umela da odgovorim zašto je Franc imao razumevanja i strpljenja za onu koja je živela kraj njega opsednuta čekanjem.

Ljubav je božanstvena zabluda koju konačno upoznaš onda kada te napusti bol.

Proganjaju me sećanja na one koje sam napustila. Pre svih na majku i oca. Mihajla. Na uspomene na pitomu paprat našeg detinjstva. Prazninu koja je zamenila snove posle one noći kada su došli svatovi. Tišinu u kojoj sam osluškivala svoje kretanje u svetu sa kojim sam se mimoilazila. Tajne koje sam u duši skrivala... Zato moram da pišem. Pišem istinu, jer moj život to nije. Nije otkako sam otišla. Uronila sam u tišinu i nisam je napuštala, kao ni ona mene. Sklopili smo savez, ćutanje i ja.

Čovek može na sve da se navikne, i na sreću i na tugu. Čak i na bogatstvo. Ali mislim da bogatstvo nikada ne bih umela dobro da opišem. Možda kao putovanje, jedno od mnogih na kojima sam bila; mesto gde se drugačije stanuje, hrani, oblači i svakako drugačije voli...

Nikada nisam stremila ka materijalnom, tako su me moji ubogi roditelji vaspitali. Umela sam da se radujem onome što posedujem i nisam tražila više od toga. I bila sam srećna. Tamo, na obodu imanja Ercegovih, u malom letnjakovcu, krošnjom platana zaklonjena od bogatstva, prezira, greha i bolesti, bila sam srećna. U vrbaku pokraj reke. Onda kada sam još mogla da dišem, da puštam vazduh u svoja pluća a da me telo ne zaboli.

Predala sam se nauci i iznurujućem, svakodnevnom radu, mahnito sam punila svoj mozak kao što je nekada moja majka punila tek oprane, još vruće staklene tegle slatkim od dunja koje su čitave zime mirisale na mom devojačkom ormaru. Naučila sam da ne mislim i pokušavala sam da se ne sećam. Ali stigle bi me noći. Ranjive, usamljene noći velegrada, pune pretećih, nepoznatih zvukova i čudnog sveta, od kog sam, iz straha, zazirala. Godinama kasnije, postala sam deo tog istog sveta koji sam teško razumela. Drugačije nisam mogla.

Posle bezbroj iskušenja kojima me je život nutkao i čašćavao, mogla bih da kažem kako sam stekla određeno iskustvo, proširila vidike i otkrila nova znanja. I to bi bilo istina. Ali ne bih mogla da kažem da sam u svim tim iskušenjima i znanjima pronašla zrno ljubavi koje sam se odrekla.

„Emilija, dušo... čedo moje...“ – i danas čujem njen topao, mek, milozvučan glas, čujem svoje ime kako klizi

preko njenih lepih usana i koža na licu i vratu mi se zateže, a usne izvijaju u grč bola koji putuje do dna mog stomaka. Zamislijam je u maloj kuhinji, opasanu prostom salaškom keceljom, kako mesi krofne i mirisne kranclje, i vidim je istu, posle svih ovih godina, onakvu kakvu sam je u sećanjima ponela: mirisnu, blagu, nasmešenu i lepu. Moju majku.

A vidim i njega kako ulazi u našu malu kuću, sa zguzvanom konjušarskom kapom u velikim, otvrdlim šakama koje su poznavale nežnost i pružale utehu, vidim kako joj prilazi i nežno spušta usne na lake nabore njenog tankog vrata, pa me onda podiže skoro do tavanice dok se kikoćem i dopuštam mu da me golica, mrsi mi kovrdže i ljubi zajapurene, meke dečje obraze. Osećam miris konja, sena, zobi i ledene ravničarske zime, dopuštam da me preplave ljubav i poštovanje, da bi me odmah posle toga ubila krivica. Tako se sećam njega. Mog oca.

*Slike se smenjuju jedna za drugom, kao senke prohuja-
lih godina. Blesak plavog dečačkog oka, nestašnog čuper-
ka i šeretskog osmeha. Obećanja. Prvi dodiri. Poljupci.
Grobljanska kapija i drveni krstovi. Mala, neobeležena,
cvećem prekrivena humka. Rečni vrbak. Strast. Napo-
sletku, setim se i suza nemoći i ljubavi, što su mu iz očiju
sipale kao tople letnje panonske kiše. Da, uvek se tako
bolno setim njega. Mog Mihajla.*

I šta ću sada sa svim tim sećanjima?

Možda je bolje da zaboravim.

I

Profesor Nojbauer

Beč, 1933.

Dok je izlazila iz voza na velikoj, užurbanoj i svetom prepunjenoj železničkoj stanici, Emilija se zbunjeno osvrnula, umorna od dugog puta i neprospavanih noći koje je ostavila za sobom. Zgužvano nebo velegrada umesto pozdrava na dlanove joj je spustilo krupne kišne kapi. Stežući u ruci dršku očevog starog pohabanog kožnog kofera, žmirkala je pod tim krupnim kapima što su joj se zabadale u zenice i nakon nekoliko trenutaka kolebanja, nogu utrnulih od dugog sedenja, umornim i pomalo nesigurnim koracima polako je krenula ka glavnoj staničnoj zgradi. Na odličnom nemačkom jeziku upitala je mladog železničara u lepoj teget uniformi kako da dođe do *Goldschmiedgasse*, adrese naznačene u pismu profesora Franca Nojbauera.

Ljubazni mladi železničar dao joj je vrlo precizna uputstva, naglašavajući da se ulica koju traži nalazi u

unutrašnjem delu grada – *Innere Stadt*, koji čini samu srž Beča i proteže se južno od Dunavskog kanala do donjeg toka bečke reke, okružen čuvenim Bulevarom Ring – *Ringstrasse*, na kojem su nekada stajale odbrambene zidine Beča.

Emilija ga je zbunjeno slušala, trudeći se da zapamti sve što joj je mladić u kratkom vremenu saopštio, a onda se zaputila pravcem koji joj je pokazao. Dok je koračala po mokrim pločnicima grada, nije znala na koju stranu bi pre pogledala. Ona, koja je do sada pogledom obuhvatala samo nepreglednu ravnicu i pokoju varošku zgradu, zanemela je pred lepotom arhitekture koja se prostrela pred njenim očima. Mislila je da je Preparandija najlepše zdanje koje je, osim gordog kaštela Ercegovih, videla u životu. Odjednom, pred njom su se, sa obe strane puta koji je vodio u unutrašnjost velegrada, nizale građevine neobičnog sklada i uzvišene građanske lepote, još nenačete zubom vremena. Dok je rukom nervozno otirala krupne kapi kiše s lica, pomislila je kako ovde kiša nema miris, barem ne onaj koji je u svom sećanju ponela. Zanesena i pomalo smušena, trгла se na zvuk sirene, ali je automobil već protutnjao kraj njenih nogu i isprskao joj haljinu sve do bedara. Zvučno je uzdahnula i, okrenuvši se oko sebe kako bi što bolje osmotrila raskrnicu i odlučila kuda da nastavi dalje, zapanjeno se zagledala u ogromnog crnog pastuva koji je sporo, ujednačeno kaskao noseći na leđima konjanika u čudnoj uniformi i sa visokim filcanim šeširom na glavi. Terajući od sebe misli koje su je šibale kao bič, stisnula je zube i krenula dalje. Dva puta se zadržavljala i pitala za adresu koju je dobro zapamtela, a dve žene, jedna u zrelih, druga u mladim godinama, ljubazno

su je uputile na pravu stranu. Emilija se čudila kako je niko nije pitao kuda se zapravo zaputila, a onda se tužno osmehnula svojoj naivnosti.

Shvatila je da nikoga nije bilo briga kuda ona ide, da je u ovom svetu niko ne poznaje i da je njen dolazak neprijetan i beznačajan.

Posle dvadesetak minuta hoda, konačno se našla pred kamenom fasadom velelepne trospratnice i odlučno odgurnula teška vrata sa velikom gvozdenom kvačkom. Neveliki četvorougao hol u koji je kročila odisao je nepoznatim mirisima. Krenula je od vrata do vrata pažljivo iščitavajući imena ugravirana na mesinganim pločicama. Kada se popela na treći sprat, konačno je na jednim vratima ugledala ime profesora Franca Nojbauera. Zaključila je da se u zgradi nalazi svega šest stanova, na svakom spratu po dva. Odlučno je pokucala i sačekala. Nije bilo nikakvih šumova iza zatvorenih vrata. Prislonila je uvo ne bi li bolje oslušnula, ali nikakav zvuk do nje nije dopirao. Odlučila je da pokuša još jednom i ovoga puta je odlučnije zakucala, činilo joj se čak preglasno. Ništa.

Umorna, gladna i mokra, kose spleljene od znoja i kiše, okrenula se da pođe, kada je začula škljocanje brave i obrtanje ključa. Zastala je, a telo joj je lako zatreperilo od uzbuđenja. Na vratima se pojavila muška prilika koju je zaklanjala senka ogromnog fikusa kraj dovratka. Videla je belu košulju i prsluk od tvida sa džepnim satom i srebrnim lancem. Nije uspela bolje da ga osmotri jer je do nje dopro dubok, pomalo promukao, nervozan glas:

– *Bitte, wen suchen Sie?** – upitao je nepoznati.

* Nem.: Izvolite, koga tražite?

– *Guten Tag, ich suche Herrn Professor Franz Neubauer.**

– A mogu li znati ko ga to traži, moliću lepo?

– Emilija Ilić.

Na te reči, čovek se konačno pomerio i izašao u hodnik. Ema je primetila njegov visok stas, svetlosmeđu talasastu kosu, dug, pri vrhu blago povijen aristokratski nos, džinovske jagodice i tvrde usne. Oči mu nije mogla jasno videti zbog debelih naočara koje su natkrilile guste, čupave obrve.

– Gospođice Ilić, da li ste vi nekada čuli za zvonce?

– Molim?

– Zvonce. Pogledajte, evo ga ovde sa desne strane vrata.

Kada pritisnete ovo malo crno dugme, zvonce se oglasi ding-dong. Čujete li? – sarkastično je upitao čovek pritiskajući crno dugmence, koje je zaista prijatno zazvonilo.

– Oprostite, ja... nisam. Nikada do sada nisam imala prilike da ga vidim. Mogu li znati s kim razgovaram i da li sam došla na pravu adresu?

– Oprostite mi, mlada damo, ali nisam vas očekivao. Ja sam profesor Franc Nojbauer. Mislio sam da ćete brzojavom najaviti svoj dolazak, poslao bih nekoga da vas dočeka. Izvolite, uđite... – rekao je čovek ravnodušno, pomerivši se u stranu kako bi Emilija mogla da uđe u stan.

Nije ponudio da joj uzme kofer iz ruke, a osećala je na svom potiljku njegov pogled dok je stupala u prostrano predsoblje. Sa desne strane od ulaznih vrata nalazilo se veliko ogledalo u divnom izrezbarenom ramu, a ispod njega stočić sa tri nožice i miljeom na kom je stajala vaza sa buketom belih hrizantema. U stanu je mirisalo na kolonjsku vodu i još nešto, Emiliji nepoznato. Već posle

* Nem.: Dobar dan. Tražim profesora Franca Nojbauera.

nekoliko koraka, kada je ušla u veliku radnu sobu, shvatila je da je to bio miris knjiga. Zapanjeno je obuhvatila pogledom zidove, koji su bili prekriveni stotinama knjiga, od poda do tavanice. Spustila je kofer na pod.

Okrenula se ka profesoru, koji ju je ispitivački posmatrao. Emilija se nije dala zbuniti, iako joj je pod njegovim pogledom bilo veoma neprijatno. Bila je i te kako svesna svoje skromne haljine i mokrih cipela, džempera koji joj se lepio za telo i kose vlažne od kiše i znoja. Uzvratila mu je pogled i počeli su odmeravati jedno drugo kao bokseri u ringu. Profesor Nojbauer je izvio usne u nešto što je ličilo na osmeh, pa konačno rekao:

– Izvolite, sedite. *Frau* Gertruda je otišla do bakalnice, ali verujem da će se vrlo brzo vratiti ako se nije zadržala na kakvoj trač partiji, što obično čini kada nisam kod kuće. Ona održava moje skromno domaćinstvo i verujem da će imati čime da vas ponudi. Kako ste putovali?

– Dobro, hvala na pitanju – škrto je odgovorila Emilija i dalje trpeći njegov pronicljiv pogled.

– Hmm... Moram priznati da nisam očekivao nekoga poput vas. Moj vrli prijatelj, gospodin Kostić, upravnik škole koju ste, kako sam čuo, sa briljantnim uspehom završili, nijednom rečju mi nije spomenuo vašu spoljašnjost. Mislilo sam da će u moj dom kročiti kakvo neugledno i ružnjikavo žensko čeljade, ali gle čuda! Mlada dama raskošne lepote i blistavosti, pokisla kao miš, sedi u mojoj radnoj sobi i stoički izdržava moje ispitivačke profesorske poglede. Prilično ste hrabri, zar ne, Emilija?

– Ne znam da li se ovaj moj izlet u nepoznato može zvati hrabrošću ili ludošću, *Herr* profesore, ali ne sumnjam da ćete vi vrlo brzo i sami zaključiti šta je od ta dva posredi.

– Divno! Oduševljen sam vašim sarkazmom, mlada damo! Kao i odličnim znanjem nemačkog jezika – podrugljivo je odvratio profesor, a zatim, natuštivši obrve, ozbiljnim tonom nastavio: – *Aber, ich warne Sie, Sie reden ja mit Franz Neubauer. Etwas mehr Respekt und weniger Forschheit könnten Sie doch zeigen. Vermutlich ergibt schon auch eine Gelegenheit dazu.**

Emilija je zaustila da mu odgovori, želela je da kaže koliko je godina provela marljivo učeći nemački jezik i da na istom besprekorno čita i piše, ali joj je, na sreću, dolazak *Frau Gertrude* zauzdao jezik.

– Gertruda! Imamo gošću! Molim te, odloži stvari i dođi! – viknuo je profesor.

U sobu je užurbanim korakom stupila krupna, u bokovima dobro zaobljena žena u kasnim pedesetim godinama, zajapurenih obraza i očiju boje različka. Bezbojna, retka smeđa kosa prošarana sedim vlasima bila joj je skupljena u siromašnu punđu na potiljku. Začudeno je posmatrala Emiliju, ne progovarajući.

– Gertruda, ovo je *Fräulein* Emilija Ilić koju je poslao *Herr* profesor Kostić iz somborske Preparandije. Dakle, ova mlada žena je prevalila dug put kako bi upoznala moju profesorsku veličinu, pa te molim da joj pripremiš posluženje i gostinsku sobu. *Fräulein* Emilija će neko vreme boraviti kod nas, nadam se ne zadugo...

Gertruda je ošinula pogledom Franca Nojbauera, a onda je prišla Emiliji i pružila joj ruku:

* Nem.: Ipak, upozoravam vas da pričate sa Francom Nojbauerom. Mogli biste pokazati malo više poštovanja, a manje smelosti. No, biće prilike i za to, pretpostavljam.

– Dobro došla, dušo. Pođi sa mnom u kuhinju da se malo okrepiš i, molim te, ne obraćaj pažnju na njegovu profesorsku veličinu – frknula je žena pridižući Emiliju sa stolice. Kada je devojka ustala, Gertruda ju je odmerila stisnutih usana a potom zavrtila glavom u znak neodobranja:

– Ccccc... Juuu, kako si mršava! Lepa kao slika i tanka kao grana! Pobrinuću se da te malo potkožimo...

– Molim te, ne preteruj, Gerti! *Fräulein* Emilija verovatno nije navikla na obilne obroke, pa te upozoravam da joj ne otežavaš varenje kako ne bi imala izgovor da izbegne napore koji je očekuju i težak rad koji sam joj namenio. Biće dovoljno da bude sita. I čista, ako je to moguće – zajedljivo je odvratio profesor, odmeravajući devojku ispod oka.

Žena je ponovo nezadovoljno promrmljala nešto sebi u bradu i izvela Emu iz radne sobe, pokazujući joj rukama da je sledi. Uskoro su se našle u svetloj, divno uređenoj prostranoj kuhinji, a Emilija je umalo briznula u plač kada je Gertruda pred nju stavila belu kafu i parče mirisnog kuglofa. Bilo je nečega u pokretima tih veštih, brzih ruku što ju je podsetilo na majku. Na dom. Dobra žena kao da je osetila šta se dešava u Emilijinom srcu.

– Ne obraćaj previše pažnju na matorog jarca, dete. Franc je čudan čovek, zajedljiv, krut i pomalo prek, ali veruj mi kada ti kažem da ima dobro srce. Sigurna sam da ćeš to i sama uvideti vremenom, ako izdržiš i ostaneš. Do sada nismo imali devojku u kući i ne znam kako će se sve ovo završiti, ali ako mene pitaš, na tebi je da budeš marljiva, poslušna i vredna. Verujem da ti profesor tako neće stvarati previše problema. Ni on sam nije navikao da mu u domu boravi žena, pa još tako lepa i mlada, zato

verujem da je pokrenuo svoje odbrambene mehanizme. Može on da bude profesor, doktor i filozof sto puta, draga moja, ipak je samo muškarac – pomirljivo je ćeretala žena namignuvši Emi, koja je gutala ukusni kuglof zajedno sa svojim suzama.

* * *

Prva noć u dobrovoljnom izgnanstvu bila je za Emu jedna od težih koje je pamtila. Mučena košmarima, pružala je u snu ruke ka poljima suncokreta, pokušavajući da uhvati leptira koji joj je stalno izmicao, veselo plešući između nasmešenih žutih cvetova okrenutih ka suncu. U daljini je začula topot kopita i kroz žuta polja mogla je nazreti konja, prelepog lipicanera boje oblaka kojem se griva utrkivala sa vetrom dok ga je jahač nemilosrdno udarao po sapima. Kako su joj se približavali, jasno je videla Mihajlovo lice, iskeženo, zlog pogleda u kojem je prepoznala zenice grofice Julijane Erceg, i kada je konačno blizu nje dojahao, jednim pokretom smrvio je leptira svojom gvozdenom šakom. Emilija je kriknula i naglo se uspravila u krevetu ubrzanog daha i oznojenog čela.

Nije znala gde se nalazi, pa se zbunjeno osvrtna pretražujući pogledom tamnu sobu sa teškim nameštajem od mahagonija ukrašenog intarzijama, dok su joj zenice nervozno titrale po izduženim senkama noći. Kada joj se disanje usporilo a oči privikle na tamu, shvatila je da se nalazi u kući profesora Nojbauera, u Beču, daleko od svog doma i sveta koji je poznavala. Zagnjurila je glavu u meke, mirišljave jastuke i pustila suzama na volju. Grubo je usnama štipala vazduh terajući sećanja na poslednje

dane provedene na imanju Ercegovih i prizivajući u misli majčine mudre reči. „Neću te izneveriti, majko. Obećala sam ti: uspeću! Ja sam od tvog roda“, šaputala je.

Jutro je donelo olakšanje. Dočekala ga je umornih kapaka, ali spremna da se uhvati ukoštac sa profesorom Nojbauerom. Znala je da to neće biti lak zadatak i već je mogla zaključiti da je Franc Nojbauer težak i prek čovek, ali uzdala se u reči *Frau Gertrude*, koja ju je uveravala da je on zapravo čovek dobrog srca. Obećala je sebi da će pokušati da do njega dopre.

Ipak, jutarnji susret u trpezariji, čije su zidove krasila umetnička dela koja nije stigla dobro ni da pogleda, pokolebao je njenu odlučnost. Kada je, snebivajući se, tiho ušla u prostoriju, profesor je čitao novine ne reagujući na njeno prisustvo, koje je sasvim sigurno osetio. Emilija se lako nakašljala, ali čak ni tada Franc Nojbauer nije skrenuo pogled sa novinske hartije. Na sreću, u tom času je ušla *Frau Gertruda* i veselo je pozdravila zvonkim glasom:

– Dobro jutro, draga. Nadam se da si se lepo naspavala. Molim te, sedi, odmah ću ti doneti doručak.

Emilija je poslušno sela na drugi kraj velikog pravougaonog trpezarijskog stola, trudeći se da ne pravi buku. Franc Nojbauer je i dalje čitao novine ignorišući njeno prisustvo. Emiliji se grlo steglo, pa kada je ljubazna *Frau Gertruda* pred nju iznela sveže barena jaja, šunku, sir i ljupki čajnik iz kog je dopirao prijatan miris kamilice, nije mogla ni da zine. Uprla je pogled u novine iza čijih se strana skrivalo profesorovo lice. Ignorisao je Emino prisustvo, a ona nije mogla da ne pomisli kako se u njenoj zemlji i domu odakle je došla gosti izjutra pozdrave, jer to nalažu tradicionalna gostoljubivost i osnovno vaspitanje. Lako se

nakašljala, pokušavajući da prikrije nelagodu i očiglednu profesorovu nezainteresovanost za njeno prisustvo.

Franc Nojbauer je polako spustio novine na krilo i zapiljio se u Emiliju iza debelih stakala svojih velikih, ružnih naočara. Emilija je hrabro izdržala njegov pogled iako su je reči koje je potom izgovorio sasvim onespokojile.

– Da li u vašoj zemlji, *Fräulein* Emilija, gosti vrište po čitavu noć i uznemiravaju domaćina kome je zdrav san preko potreban?

Emilija je oborila pogled dok joj se rumen razlivala po licu i vratu. Tiho je odvrtila:

– Imala sam košmare.

– Nadam se da vam to neće preći u naviku. I još nešto: u ovoj kući se doručkuje u sedam sati. Sada je već skoro osam, pa vas molim da požurite ako želite da pođete sa mnom na Univerzitet. Znaite, ja nemam vremena da čekam razmažene gospođice da se dovedu u red posle košmarnih noći – podrugljivo je zaključio profesor.

Emilija je na brzinu popila čaj i sažvakala nekoliko zalogaja.

– Spremna sam, *Herr* profesore.

Kada su se nakon nepunih pola sata našli ispred zgrade bečkog Univerziteta, Emilija nije mogla da obuzda glasan uzdah divljenja pred tom impozantnom, velelepnom građevinom. Široko kameno stepenište na glavnom ulazu u zgradu i još dva blago iskošena, nešto uža prilaza, sa leve i desne strane, ostavili su je bez daha, kao i zasvođeni kameni ulaz oivičen stubovima, ogromni prozori iza kojih se skrivao za nju još neistraženi svet znanja i nauke. Profesor Nojbauer se nasmešio pri pogledu na Emilijino lepo lice, pazeći da devojka ne primeti trenutak njegove

slabosti. Ona je stajala ispred zdanja kao ukopana. Franc Nojbauer je rekao:

– *Fräulein* Emilija, predstavljam vam Alma Mater Rudolfinu Vindobonensis. Ovo je jedan od najstarijih univerziteta u Evropi i na nemačkom govornom području. Vojvoda Rudolf IV, i njegova braća Albreht i Leopold, osnovali su ga dvanaestog marta daleke 1365. godine po uzoru na parisku Sorbonu. Glavna zgrada pred kojom stojimo izgrađena je između 1877. i 1884. godine, zahvaljujući *Heinrichu* od *Ferstela*. Sada ćete zakoračiti u hram znanja i naučne duhovnosti.

Emilija je smerno, gotovo pobožno pratila profesora Nojbauera, koji se sporim ali odlučnim koracima uspinjao uz široko kameno stepenište. Kada su ušli u zgradu Univerziteta, Emilija nije znala kuda da gleda. Zavrtilo joj se u glavi od raskošne širine golemih kamenih zidova, visoke tavanice i užurbanih koraka profesora i studenata koji su kraj nje promicali kao da nisu svesni lepote koja ih je okruživala. Nije prestajala da se osvrće i pogledom žedno upija enterijer, koji nije bio ništa manje upečatljiv od spoljašnjosti, pa se nekoliko puta skoro saplela o sopstvene neposlušne noge dok je pratila visoku figuru Franca Nojbauera. Kada su konačno zastali ispred masivnih drvenih vrata, najvećih koja je Emilija do tada videla, profesor je znalački okrenuo ključ u bravi i, na Emilijino iznenađenje, uz lak naklon se izmaknuo kako bi je propustio da prođe:

– Moja skromna rezidencija, *Fräulein* Emilija. Izvolite.

Emilija se obrela u ogromnoj, svetloj prostoriji, u kojoj su se isticali izdašna biblioteka sa preko hiljadu naslova, visoka tavanica, odakle se kočoperno spuštao teški kristalni

luster, i ogroman radni sto zatrpan knjigama i papirima, sa dve velike mastionice i gomilom drvenih olovaka.

Stajala je nasred te velike, zastrašujuće sobe misleći kako bi mali letnjikovac na obodu imanja Ercegovih mogao da stane u nju sa sve baštom i okućnicom, pa se brzo otrgla od sećanja, usredsređujući se na ono što se pred njom nalazilo. Iz misli ju je prenuo profesorov glas:

– *Fräulein* Emilija, da vam nije kakva bečka mačka usput pojela jezik a da ja to nisam primetio? – začikavao je devojkju.

– Nije, *Herr* profesore... Oprostite, ali ni u svojim najluđim snovima nisam mogla da zamislim ovakvo nešto... hoću da kažem... – ušeprtljala se Ema tražeći prave reči.

– Poštedite me sentimentalnog naklapanja, devojko! Za koji minut mi počinje predavanje. Predlažem vam da me sledite i da pažljivo slušate ono što ću pred studentima danas izlagati. I nemojte se zavaravati: nisam vas poveo u šetnju. Očekujem da mi posle predavanja ispričate šta ste zapamtili.

Emilija je u strahu klimnula glavom, a potom bojažljivo upitala:

– Mogu li dobiti papir i olovku?

– Ne možete – odlučno je odgovorio profesor rasejano sakupljajući papire po stolu. Potom je devojci rukom dao znak da ga sledi.

Amfiteatar bečkog Univerziteta bio je dupke pun. Žamor mladih glasova je trenutno utihnuo kada je na široku i dugačku binu amfiteatra stupio profesor doktor Franc Nojbauer. Emilija je gledala sva ta mlada lica kako se usredsređuju na njegovu pojavu i nije mogla da

se načudi pobožnoj atmosferi koja je zavladała u lepoj, velikoj univerzitetskoj sali.

Profesor je pozdravio studente i otpočeo predavanje. Govorio je o vizantijskoj umetnosti, istoriji i filozofskim pravcima, a Emilija ga je pomno slušala, trudeći se da zapamti što više. Međutim, njenu koncentraciju su remetili profesorov stav i način izlaganja. Vešto, rečito, sa duhovitim opaskama i pronicljivim upadicama, Franc Nojbauer je nekoliko puta tokom svog predavanja izazvao smeh u amfiteatru, a kada su studenti pokušali da mu aplaudiraju posle neke od uzvišenih misli koje je sa njima podelio, on bi ih zaustavljao odlučnim pokretom ruke podignute u vazduh uz obavezan šaljivi komentar. Na licima studenata jasno se videlo da su opčinjeni profesorom. Emilija je i sama nekoliko puta poželela da aplaudira ovom neverovatnom eruditi i retoru, ali se svaki put kontrolisala, jer je znala da bi profesor to kasnije iskoristio kao njenu slabost. Odučila je da mu ne pokaže koliko je fascinirana njegovim predavanjem i potpunom dominacijom nad usijanim studentskim glavama.

Posle sat i po predavanja bez pauze i studentskih pitanja, kada je Franc Nojbauer završio svoje izlaganje uz lak naklon studentima, salom se prolomio frenetičan aplauz. Sedeći sa desne strane amfiteatarskog proscenijuma, sa čuđenjem i divljenjem je ispratila krešendo profesorske bravure.

Dok su se brzim koracima vraćali u njegov kabinet, profesor Nojbauer je nijednom nije pogledao. Vešto je izbegavao studente koji su pokušavali da ga zaustave i nešto pitaju ili mu makar čestitaju na izuzetnom

predavanju. Činilo joj se kao da je Franc Nojbauer pobegao natrag u svoju školjku, koja nije dozvoljavala pristup nikome iz stvarnog sveta.

Kada su se vratili u Nojbauerovo svetilište, Emilija je stajala i čekala da profesor primeti njenu neznatnost. Franc je bio i te kako svestan Emilijinog prisustva i mogao je da nasluti devojčin strah i laku egzaltiranost nakon bravuroznog nastupa, ali nije želeo da ohrabri njenu smelost pa ju je namerno ignorisao čekajući da vidi kako će ona postupiti.

– Vizantijska kultura nije bila ograničena samo na područje likovne umetnosti. Već sam na prethodnom predavanju pomenuo da je car Justinijan učinio značajan doprinos pravnim naukama u vizantijsko doba. Njegovom kodifikacijom rimskog prava nastao je *Corpus Iuris Civilis*, koji će kasnije postati kamen temeljac pravnog sistema mnogih zemalja savremenog sveta. Konstantinopolj, to leglo razvrata, ali i centar književnosti, filozofije i teologije vizantijskog doba, pomogao je našem dragom Justinijanu da zatvori paganske akademije, a kasniji vizantijski carevi podsticali su razvoj humanističkih i teoloških nauka...

Franc Nojbauer je zapanjeno zurio u Emiliju Ilić. Prekinuo je njeno izlaganje podižući ruku u znak protesta. Dok je devojka čekala profesorov komentar, on je zaprepašćeno ustao sa stolice, prišao Emiliji i počeo da kruži oko nje odmeravajući je od glave do pete i pažljivo je zagledavajući dok je ona kruto i nepomično stajala u mestu.

Njegov pogled prljio joj je telo, koje su sasvim nenadano napali žmarci sa svih strana. Kada je rukama obgrlio njen tanak struk i spustio ih do bedara, Emilija najpre od šoka reč nije mogla da prozbori, da bi samo nakon

nekoliko trenutaka tišine, dok su profesorove ruke i dalje istraživale nabore njene haljine, odskočila i povišenim glasom u kom je bilo primese panike pitala:

– Za boga miloga, šta to radite?!

– Igram se detektiva, *Fräulein* Emilija. Tražim spravicu pomoću koje ste zabeležili svaku reč sa mog predavanja – mirno je odvratio profesor Nojbauer.

– Professore, uz dužno poštovanje, zamoliću vas da me više nikada ne dodirnete! Da li ste me razumeli? Nisam došla u Beč kod vaše profesorske veličine da me vi ispi-pavate na tako podao i sumanut način i da do te mere sumnjate u moje poštenje! Nemam ništa kod sebe i svaku vašu reč sam zapamtila!

– U redu! Pad Konstantinopolja! – besno je zapovedio profesor.

– Molim? – zapanjeno ga je posmatrala Emilija.

– Molite se u crkvi, gospođice Emilija, ako za tim imate potrebu, a meni odgovorite šta sam rekao o padu Konstantinopolja!

– Pad Konstantinopolja pod osmanlijsku vlast 1453. godine primorao je mnoge grčke učenjake da emigriraju na Zapad, uglavnom u Italiju. Podučavali su jezik, sastavljanje tekstova, pisanje komentara i uglavnom negovali interesovanje za grčko-pagansko učenje i literaturu grčkih otaca. Do kraja petnaestog veka, poznata stamparija Aldina Manucija izdala je čitavu seriju grčkih klasika kako bi izašla u susret velikoj potražnji za tim radovima. Ovaj novi izvor znanja i učenosti raširio se brzo Zapadnom Evropom, tako da su u šesnaestom veku grčke nauke postale obavezan i sastavni deo svih humanističkih i teoloških nauka, pa i filozofskih... – pričala je Ema bez daha, a kada

je pogledala u bledo lice Franca Nojbauera i prepoznala njegov čelični, muški pogled koji joj je uterivao strah u kosti, pitala je:

– Da nastavim, *Herr* profesore? – i taman kada je zaustila da nastavi istim, užurbanim tempom, profesor je uzviknuo:

– Neverovatno!

Emilija ga je zbunjeno posmatrala. Skinuo je naočare sa debelim staklima i ružnim tamnim okvirom i pritisnuo koren svog izražajnog nosa, lako odmahujući glavom u neverici. Emilija je prvi put mogla da osmotri njegove oči. Bile su vrlo neobične boje, sivozelene i nekako čudne. Kao da su bile prekrivene koprenom neke mutne svetlosti zbog koje se boje nisu mogle jasno raspoznavati. Dok je ona razmišljala o njegovim očima, on je posle kratkog odmahivanja glavom vratio naočare na nos, upro svoj naučni pogled u nju i čvrstim tonom, kao da donosi presudu, izgovorio:

– Emilija Ilić, primljeni ste za mog ličnog asistenta. Dobrodošli ste u moj dom i Alma Mater Rudolfinu Vin-dobonensis.